

การคุ้มครองการเข้าถึงบริการสุขภาพของกลุ่มประชากรเฉพาะ
ในภาวะวิกฤตอย่างเป็นธรรม

(Protection of Equitable Access to Health Services by Specific Populations in Crises)

นโยบายสาธารณะนี้มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีการจัดการร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าในทุกภาวะวิกฤติ ประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ มาตรฐานเท่าเทียม ทัวถึง อย่างเป็นธรรม ตามหลักการสิทธิมนุษยชน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีหลักประกันในการเข้าถึงบริการสุขภาพ ไม่ประสพภาวะล้มละลายจากความเจ็บป่วย ตลอดจนได้รับการเยียวยาตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นกลุ่มประชากรเฉพาะ เพื่อความมั่นคงทางด้านสุขภาพของทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบสี่

ได้พิจารณารายงาน เรื่อง การคุ้มครองการเข้าถึงบริการสุขภาพของกลุ่ม ประชากรเฉพาะในภาวะวิกฤตอย่างเป็นธรรม พบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของประชากรทุกกลุ่ม รวมทั้งเกิดความเสี่ยงทางด้านสุขภาพได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มประชากรเฉพาะซึ่งอยู่ในภาวะเปราะบางที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ หรือขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการเช่นเดียวกับคนปกติ ได้แก่ (๑) กลุ่มคนที่จำเป็นต้องพึ่งพิงการช่วยเหลือจากผู้อื่น ได้แก่ ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ลำพัง คนพิการ คนไร้บ้าน ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง รวมไปถึง (๒) กลุ่มคนที่มีความเสี่ยงทางด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากสภาพการทำงาน หรือสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด หรือถูกจำกัดทำให้สูญเสียอิสรภาพ สูญเสียสิทธิบางอย่าง ถูกตีตราหรือถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ผู้ต้องขัง ผู้ติดสารเสพติด ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และ (๓) กลุ่มแรงงานข้ามชาติและผู้ที่มิปัญหาสถานะและสิทธิที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย

จากหลักฐานเชิงประจักษ์พบว่าในภาวะวิกฤตเช่นนี้ กลุ่มประชากรเฉพาะมีความสามารถในการจัดหาสิ่งของและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐในป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้ค่อนข้างจำกัดจากสภาพสภาวะที่เป็นอยู่และจากรายได้ที่ลดลง อีกทั้งการเข้าถึงมาตรการเยียวยาของภาครัฐยังทำได้เพียงส่วนน้อย ในด้านสุขภาพของกลุ่มคนเหล่านี้ยังต้องเผชิญกับความเสี่ยง จากการไม่มีตัวตนเชิงนโยบาย ซึ่งไม่ได้อยู่ในลำดับต้นของการตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยง เมื่อรวมกับการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การขาดสถานะตามกฎหมายและข้อจำกัดอื่นๆ ที่ทำให้เกิดหล่นจากการมีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ หรือมีสิทธิแต่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพพื้นฐานของภาครัฐได้ ยิ่งทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ตกอยู่ในภาวะเปราะบางซ้ำซ้อน และกลายเป็นกลุ่มที่กระจายการแพร่ระบาดไปสู่สังคมวงกว้างอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งรัดการลงทุนทางสังคม การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ

1 มาตรฐาน เท่าเทียม ทัวถึง และเป็นธรรม ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงทางสุขภาพของทุกคนที่อยู่บนผืนแผ่นดิน
2 ไทย จึงร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในประเด็นนี้

3

4 จึงมีมติดังต่อไปนี้

5 ๑. จัดตั้งกองทุนสุขภาพโดยให้มีกฎหมายและข้อบังคับรองรับ สำหรับผู้ที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ผู้มีปัญหา
6 สถานะและสิทธิ และไม่มีหลักประกันสุขภาพ เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ที่รับผลกระทบจากภาวะวิกฤต
7 สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นได้โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งสามารถเข้าถึงการป้องกันการแพร่
8 ระบาดของโรคต่างๆ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น วัคซีน ยา อุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาด ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับ
9 ความคุ้มครองทางด้านสุขภาพตามหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อความมั่นคงทางสุขภาพของทุกคนบน
10 ผืนแผ่นดินไทย

11 ๒. พัฒนาระบบบริการที่เอื้อต่อกลุ่มประชากรเฉพาะ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และสามารถ
12 ให้บริการได้โดยไม่หยุดชะงัก โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรเฉพาะ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพองค์กร
13 ภาครัฐ เครือข่าย ให้มีความสามารถในการจัดการปัญหาสุขภาพในกลุ่มของตนเองในภาวะวิกฤต

14 ๓. พัฒนารูปแบบและระบบการป้องกัน ช่วยเหลือ ดูแล และส่งต่อในชุมชนและในกลุ่มประชากร
15 เฉพาะที่เป็นการนำโดยชุมชน (Community-led health services) เพื่อเชื่อมต่อกับระบบบริการสุขภาพของ
16 ภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเตรียมความพร้อมของชุมชนให้มีศักยภาพในการรับมือกับภาวะวิกฤต เช่น
17 โรคระบาดอุบัติใหม่

18 ๔. เสริมสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพ ที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย โดย

19 ๔.๑ จัดให้มีพระราชบัญญัติจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล เพื่อลดการตีตราและเลือกปฏิบัติ
20 เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๗

21 ๔.๒ พัฒนาระบบรับเรื่องร้องเรียนและการติดตามในกรณีการเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ หรือไม่
22 ได้รับความเป็นธรรมในการเข้ารับบริการสุขภาพ

23 ๔.๓ จัดให้มีช่องทางสื่อสารที่เอื้อต่อกลุ่มประชากรเฉพาะในการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ
24 ครบถ้วน ทันเวลา และโปร่งใส เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกรับบริการสุขภาพ และ
25 ได้รับการคุ้มครองสิทธิ อย่างเท่าเทียม เป็นธรรม